Универзитет у Новом Саду
Филозофски факултет
Савет за издавачку делатност
savet.izdavacka@ff.uns.ac.rs

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ У НОВОМ САДУ
СЕКРЕТАРИЈАТ

Примљено: 13. 10. 2026		
Орг. јед.	Број	Прилог

ЗАХТЕВ ЗА ВЕРИФИКАЦИЈУ КАТЕГОРИЗАЦИЈЕ НАУЧНИХ РЕЗУЛТАТА

Име(на) и презиме(на) аутора ORCID број	Душанка Звекић Душановић https://orcid.org/0000-0002-9156-341X Јелена Ајџановић https://orcid.org/0000-0003-1896-3991
Наслов публикације	**New Diractions in Slavic Studies: Language, Literature and Political Discourse (T. Portnova, I. A. González-Hidalgo, M. P. Peña-Molina (eds.)) (https://drive.google.com/file/d/12WnB-LMOZQoLfHecZEM4RhrcUCCxUGjn/view) Полифункционалност поетског текста у настави као нематерњег/страног/завичајног језика**
Назив издавача/суиздавача	**Universidad de Granada Editorial Universidad de Granada**
Место и година издања	Гранада, 2026.
Техничке карактеристике (ЦИП, ISBN, ISSN)	ISBN: 978-84-338-7814-4

Подаци о рецензентима (име и презиме, звање, афилијација)	
Предлог категорије	**М14**
Назив матичног научног одбора од ког се тражи верификација	Језик и књижевност

Место и датум:
Нови Сад, 12. Октобра 2026.

Потпис

Потпис

ПРИЛОЗИ:

Уз попуњен образац достављамо копирану страницу на којој се налази списак рецензената.

NEW DIRECTIONS IN SLAVIC STUDIES

LANGUAGE, LITERATURE, AND POLITICAL DISCOURSE

Tatjana Portnova,
Inés de los Ángeles González-Hidalgo,
María del Pilar Peña-Molina
(eds.)

UNIVERSIDAD DE GRANADA | eug EDITORIAL UNIVERSIDAD DE GRANADA

© THE AUTHORS
© UNIVERSIDAD DE GRANADA
New Directions in Slavic Studies: Language, Literature, and Political Discourse / T. Portnova, I. A. González-Hidalgo, M. P. Peña-Molina (eds.).
ISBN: 978-84-338-7814-4

Editorial Universidad de Granada
Campus Universitario de Cartuja. Granada

Cover design: María del Pilar Peña-Molina
Interior layout: Aurora Campillo González

Any form of reproduction, distribution, public communication, or transformation of this work may only be carried out with the authorization of its rights holders, except where otherwise provided by law.

All chapters included in this volume have undergone a rigorous, independent peer-review process. Each contribution was evaluated by at least two external experts in the field to ensure academic integrity, scientific quality, and relevance to the scope of this book. The editors gratefully acknowledge the invaluable support and expertise of the reviewers who contributed to the refinement and acceptance of these works.

POLIFUNKCIONALNOST POETSKOG TEKSTA U NASTAVI SRPSKOG KAO NEMATERNJEG/STRANOG/ZAVIČAJNOG JEZIKA

Dušanka ZVEKIĆ-DUŠANOVIĆ
Univerzitet u Novom Sadu
Jelena AJDŽANOVIĆ
Univerzitet u Novom Sadu

1. UVOD

1.1. *Metodika nastave srpskog jezika i književnosti* može se smatrati bazičnom naučnom disciplinom, čija se poddisciplina lingvometodika (nastava jezika) razgranava na: metodiku nastave srpskog kao maternjeg, metodiku nastave srpskog kao stranog, metodiku nastave srpskog kao nematernjeg (drugog) jezika, metodiku nastave srpskog kao zavičajnog jezika i metodiku nastave srpskog kao jezika okruženja i obrazovanja (Janjić, 2018: 9-11). *Metodika nastave srpskog kao maternjeg jezika* ostvaruje se u Srbiji i namenjena je domicilnom stanovništvu, učenicima čiji je maternji jezik srpski. *Metodika nastave srpskog kao nematernjeg jezika* usmerena je ka obrazovanju nacionalnih manjina (kojima je srpski drugi jezik). *Metodika nastave srpskog kao stranog jezika* namenjena je stranim državljanima drugih nacionalnosti koji iz različitih potreba uče srpski jezik, odvija se u specijalizovanim centrima za učenje srpskog jezika kao stranog. *Metodika nastave srpskog kao jezika okruženja i obrazovanja* bavi se učenicima kojima je srpski jezik strani (pre svega migrantski učenici i deca stranaca) i koji svoje školovanje u jednom trenutku treba da ostvare u srpskim školama. *Metodika nastave srpskog jezika kao zavičajnog* namenjena je deci srpskih iseljenika, nastava se izvodi van naše zemlje (ili u formi onlajn-kurseva).[1]

Izuzev *metodike nastave srpskog kao maternjeg jezika*, sve ostale grane usmerene su ka govornicima kojima srpski nije (ili nije jedini) maternji jezik. Nastava ovih drugih grana suočava se sa sledećim činjenicama i izazovima: a) maternji[2] jezik učenika, prema tipološkim i genetskim svojsvima, može biti blizak ili veoma različit u odnosu na srpski jezik, što ima upliva na pristup nastavi srpskog jezika i na očekivani tempo i nivo ovladavanja srpskim jezikom; b) vladanje srpskim jezikom može biti veoma neujednačeno, te se u nekim okolnostima susrećemo s apsolutnim početnicima, a u drugim se može računati na određeni, čak i visok nivo poznavanja srpskog jezika i c) različit uzrast učenika koji započinju učenje srpskog jezika.

1.2. Stav prema zastupljenosti i ulozi književnih tekstova u nastavi drugog[3] jezika varirao je tokom istorije – od baziranja učenja stranog jezika na tekstovima klasične literature, preko negiranja potrebe da književni tekst uopšte bude uključen u učenje stranog jezika, sve do njegovog povratka u nastavu stranog jezika, ali s novom funkcijom i principima selekcije. Naime, od pojave komunikativnog pristupa 70-ih godina

[1] M. Janjić skreće pažnju na teškoću definisanja statusa srpskog jezika u govornim navikama ovih učenika, odnosno odgovora na pitanje da li je on zavičajni, porodični, nasleđeni ili maternji, ili se on doživljava kao drugi ili strani jezik (2018: 12).

[2] Kod učenika koji srpski jezik uče kao zavičajni, pod maternjim jezikom će se, ovom prilikom, podrazumevati jezik okruženja. Iako terminološki nije u potpunosti adekvatan, budući da pod maternjim jezikom pojedini iseljenici podrazumevaju srpski jezik, učenicima koji pohađaju nastavu srpskog jezika on je često jezik kojim slabije vladaju u odnosu na jezik okruženja, koji može biti dominantan.

[3] U ovom radu termin 'drugi jezik' obuhvataće i nematernji i strani i zavičajni jezik.

XX veka sve do danas, smatra se da u nastavi značajnu ulogu imaju autentična dokumenta kako bi se jezik učio u realnoj komunikaciji. Književni tekstovi predstavljaju specifičnu vrstu autentičnih dokumenata koji sadrže elemente kulture jednog naroda i komunikativne situacije izvornih govornika. Težište je od tada na principima selekcije i načinima obrade. Što se kriterijuma selekcije tiče, u literaturi se ističe potreba da se vodi računa o: jezičkom (da bude primeren nivou znanja jezika), psihološkom (da bude primeren uzrastu i interesovanjima učenika), metodološkom (da bude podesan za nastavu) i književnom kriterijumu (da ispunjava književne kvalitete).[4] Ipak, treba imati u vidu da, pored zagovornika korišćenja književnih tekstova u nastavi stranog jezika, postoje i oni koji se tome protive. Argumenti koje potonji navode mogu se razvrstati na: lingvističke (književni tekstovi su jezički previše složeni, mnogi odstupaju od standardnog jezika), kulturne (njihov kulturni kontekst je previše specifičan, može biti nepristupačan jer odražava nepoznate kulturne perspektive), pragmatičke (književni tekstovi nemaju praktičnu upotrebnu vrednost, nemaju mesta u nastavi koja ide u pravcu sociolingvističke upotrebe i komunikativne kompetencije) i strah nastavnika (nastavnici nisu dovoljno obučeni za upotrebu književnih sadržaja). Navodeći stavove koji su zastupljeni u relevantnoj literaturi, sistematičan pregled argumenata za upotrebu književnosti u nastavi stranih jezika, kao i onih protiv njih predočili su Panajotović, Parezanović i Ćuk (2022: 14-16) konstatujući da «većina ovih argumenata protiv upotrebe književnosti zapravo su argumenti protiv neadekvatno odabranih književnih materijala, a ne protiv same književnosti» (2022: 15-16). U radovima u kojima se razmatra uloga književnog teksta u nastavi srpskog kao stranog jezika ističe se njihov značaj za upoznavanje kulturnih specifičnosti (Tomić & Litričin Dunić, 2020: 523-530; Stojanović Frechette, 2020: 541-552), a uz to se često ukazuje i na mogućnost njihove upotrebe kao predloška za učenje i uvežbavanje gramatike i leksike, kao i za razvijanje sve četiri jezičke veštine (Redli, 2011: 305-316; Nestorović, 2016: 347-355; Matrusova, 2016: 357-377; Perišić, 2016: 255-276; Turanjanin Nikolopulos, 2020: 511-521; Novaković & Božić, 2023: 359-372). Pojedini su usmereni na razvijanje sposobnosti razumevanja pročitanog teksta, odnosno na razvijanje čitalačke pismenosti (Mrkalj, 2011: 7-18; Redli 2023: 75-94), razmatra se mogućnost i potreba adaptacije, prilagođavanja tekstova za potrebe različitih nivoa učenja srpskog jezika (Mrkalj, 2016: 357-37; Perišić, 2016: 255-276; Novaković & Božić, 2023: 359-372), analizira se zastupljenost književnih tekstova u udžbenicima za srpski kao strani jezik (Stamenković, 2020: 501-509), književni tesktovi prisutni u udžbenicima porede se s ishodima koje predviđa *Zajednički evropski okvir* za određeni nivo (Perišić, 2017: 233-249). U radovima koji su posvećeni ulozi poezije, odnosno pesama u nastavi srpskog kao stranog jezika, pored kulturoloških i jezičkih elemenata, ističe se i njihov specifičan praktični i motivacioni potencijal (Redli, 2011: 305-316; Matrusova, 2016: 379-385), značaj auditivnih i vizuelnih komponenata, koji nastavu čine raznovrsnijom i efektivnijom (Stojanović Frechette, 2020: 541-552), predočavaju se mogućnosti povezivanja ne samo znanja iz jezika i književnosti, već i istorije, religije, tradicije, slikarstva i geografije, čime znanja postaju sveobuhvatna, funkcionalna i dugotrajna (Tomić, 2023: 349-358).

1.3. Miroslav Mika Antić (Mokrin, 1932 – Novi Sad, 1986) bio je svestrani umetnik, osim književnošću (prvenstveno poezijom), bavio se slikarstvom, novinarstvom i filmom. Najznačajnija poetska dela, sada već klasična, namenjena su različitim uzrastima, od najmlađih do odraslih. Mika Antić je poseban senzibilitet imao prema deci (pišući prijemčljivim jezikom o temama bliskim najmlađima), adolescentima (razumevajući dileme i probleme toga uzrasta) i odraslima (prvenstveno opisujući Vojvodinu i život u njoj). Sabrana dela su mu objavljena 1998. godine u 15 tomova. Dobitnik je brojnih priznanja, njegovo ime nosi

[4] Detaljnije o kriterijumima izbora književnih tekstova i o literaturi koja se ovim pitanjem bavi može se naći kod D. Zvekić-Dušanović (2024: 561-562).

više škola, a u Novom Sadu je od 2007. ustanovljena i manifestacija *Antićevi dani* u okviru koje se dodeljuje Nagrada *Miroslav Antić* za najbolju pesničku knjigu objavljenu u prethodnoj godini.

1.4. Ovom prilikom pokazaćemo na koje je načine moguće uključiti poetske tekstove Miroslava Mike Antića u nastavu srpskog jezika kao drugog jezika, fokusirajući njihovu ulogu u razvijanju različitih jezičkih veština, ali i u, istovremeno i podjednako značajno, upoznavanju s kulturnim kontekstom – kulturnim sprecifičnostima, oslikanim u njima. Pesma može u nastavnom procesu biti predložak za razvijanje lingvističke i komunikativne kompetencije. Odabrani tekstovi će poslužiti kao osnova za usvajanje nove leksike i osmišljavanje leskičkih vežbi, uočavanje određenih strukturnih obrazaca i formi i pravljenje vežbi za ovladavanje datim gramatičkim pravilima, pravljenje pretkomunikativnih i komunikativnih vežbi (npr. mini dijalozi) i, konačno, ali svakako ne i manje bitno, isticanje kulturnih specifičnosti (npr. kulturnospecifična leksika, izrazi i sl.). Ovo, svakako, uz, ipak, dominantnu primenu principa komunikativne metode – «Znanje jezika, odnosno vladanje jezikom, podrazumeva funkcionalnu upotrebu jezičkih sadržaja čiji je cilj komunikacija» (Redli, 2023: 4).

2. Metodički prilozi uz obradu odabranih pesama Miroslava Mike Antića

Na samom početku postavlja se pitanje kriterijuma za izbor tekstova koji se mogu koristiti u nastavi srpskog jezika kao drugog. Budući da oni, naravno, nisu jednoobrazni, već, naprotiv, raznovrsni (uzrast, tema, leksička sredstva ostvarena u njima, gramatičke forme i sl.), odabir jednog od njih ili više njih usmerava tok i način njihove upotrebe u nastavnom procesu. Ovoga puta, kao krovni, osnovni parametri izabrani su kriterijum uzrasta i nivoa vladanja jezikom. Uzimajući prvi kriterijum, definisali smo i razdvojili tri grupe: (1) mlađi uzrast koji obuhvata polaznike predškolskog uzrasta i one koji pripadaju prvom ciklusu osnovne škole (od 1. do 4. razreda), zatim (2) srednji, odnosno drugi ciklus osnovne škole (od 5. do 8. razreda) i (3) stariji uzrast – treći ciklus školovanja (srednja škola) i odrasli. Kada je reč o drugom kriterijumu, pošlo se, očekivano, od nivoa propisanih *Zajedničkim evropskim okvirom* (ZEO, 2003) – početni (A1 i A2), srednji (B1 i B2) i visoki nivo (C1 i C2) vladanja srpskim jezikom kao drugim. Premda je ponekad teško ukrstiti kriterijum uzrasta i nivoa znanja (nema uvek podudaranja), u ovom radu iz celokupnog stvaralačkog opusa Miroslava Mike Antića odabrani su tekstovi (tri pesme) koje pretpostavljaju usklađenost ovih dvaju kriterijuma: mlađi uzrast – nivoi A1 i A2, srednji uzrast – nivoi B1 i B2, stariji uzrast – nivoi C1 i C2.

2.1. Pesma *Nezgoda* – mlađi uzrast – A2 nivo

Pesma je tematski pogodna za mlađi uzrast (do 4. razreda osnovne škole) i može se obrađivati s učenicima koji ovladavaju nivoom A2. Poželjno je da već poznaju oblike perfekta (dovoljno je i na nivou razumevanja) i odredbu za mesto iskazanu lokativom s predlogom *u*. U pesmi se pojavljuju gramatičke strukture koje prevazilaze taj nivo, ali, uz odgovarajući slikovni materijal i prethodnu pripremu, učenici će razumeti njenu suštinu, što je dovoljno za razgovor u vezi sa pesmom i kao osnov za izradu različitih zadataka i vežbi.

Pre prezentacije pesme potrebna je odgovarajuća priprema i nastavnika i učenika. Nastavnik treba da pripremi ilustracije/slike na kojima se nalaze životinje i predmeti ključni za razumevanje pesme: *petao, pilići, bunar.*

Učenici su na nekom od prethodnih časova dobili zadatak da nacrtaju dvorište ili da pronađu sliku/fotografiju dvorišta. Nastavnik može suziti zadatak na seosko dvorište, a može i prepustiti svakom učeniku da donese sliku po svom izboru. Zadatak koji su učenici dobili poslužiće u uvodnom delu časa kao priprema

za slušanje pesme *Nezgoda*. Oni pokazuju slike, imenuju predmete i životinje (i eventualno osobe) koje se nalaze u dvorištu (*Ovo je/su...*). U ovoj fazi časa uvežbava se poznata leksika (po potrebi nastavnik ili drugi učenici pomažu u imenovanju pojmova sa slika), uvežbava se model određivanja mesta lokativom s predlogom *u* (*U dvorištu je/su...*).

Različiti crteži/slike dvorišta mogu poslužiti za razgovor u kojem se uočavaju sličnosti i razlike među njima. Ovaj razgovor se može voditi u uvodnom delu časa, odmah po pokazivanju crteža/slika, može se ostaviti za završni deo časa ili čak odvojiti kao tema za sledeći čas. Kroz takav razgovor učenici dobijaju priliku da saopšte svoja znanja i iskustva, kao i da čuju od drugih učenika njihova. Treba ih podsticati da jedni drugima postavljaju pitanja. Razlike među učeničkim iskustvima dragocene su za stvaranje interkulturnog dijaloga (ruralne/urbane sredine, različite države/regije, različite funkcije dvorišta – dekorativno, za odmor, zabavu, ekonomsko...).

Neposredno pre prezentacije pesme, nastavnik semantizuje reči *petao*, *pilići* i *bunar* pokazujući unapred pripremljene slike. Najavljuje pesmu koja govori o tome šta se desilo u jednom dvorištu. Učenici je slušaju preko zvučnog zapisa, u izvedbi D. Lakovića, poznatog izvođača dečjih pesama.[5] Nastavnik procenjuje da li je potrebno i da pročita pesmu.

Nezgoda	Nakon slušanja nastavnik postavlja pitanja za proveru razumevanja saslušane pesme:
Kroz dvorište juče srećni tata petao s pilićima svojim prvi put prošetao. Pravio se važan. Krilima je lupao. Pa u bunar upao i sav se okupao. Smejali se pilići, čulo se do neba: «Baš si, tata, šeprtlja! Tako ti i treba! »	*Koje se životinje pojavljuju u ovoj pesmi?* *Gde su oni bili?* *Šta se desilo tata petlu?* *Šta su rekli pilići?* *Za koga kažemo da je* «šeprtlja»? Opisno objašnjenje na srpskom: *onaj ko je nespretan, zbunjen* ili prevod na jezik kojim učenici bolje vladaju.

Tabela 1: Pesma Miroslava Mike Antića Nezgoda.

U pesmi se pojavljuju izrazi *praviti se važan* i *tako ti i treba*, česti u svakodnevnom govoru dece. Nastavnik postavlja pitanja kojima učenike navodi na otkrivanje njihovog značenja. Na primer:

Zašto je tata petao pao u bunar? Šta je on radio? Da li je gledao kuda ide? Pokažite kako je tata petao šetao po dvorištu. Tata petao se pravio važan. Kada kažemo da se neko «pravi važan»? Na primer, ako neko govori svima kako je

[5] Pesma se može naći na:https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=tQVk6ICZQlc&ab_channel=JaccoledC

jako lep, jako pametan, priča svima o skupim stvarima koje ima... Da li je lepo praviti se važan? Zašto se tata petao pravio važan? Da li je to bilo ružno? Zašto?

Tata petao nije pazio, nije gledao kuda ide, pa je upao u bunar. Kada neko ne pazi, može mu se desiti neka nezgoda, nešto loše. Mi onda mislimo da je nezgodu zaslužio, da je sam kriv što mu se to desilo i kažemo «Tako ti i treba». Da li je lepo nekome reći «Tako ti i treba»? Zašto? To može da znači da se radujemo što se nekome desila nezgoda? A da li je to lepo?

Pesma je pogodna za usvajanje novih reči tematski vezanih za nazive domaćih životinja i njihovih mladunaca.

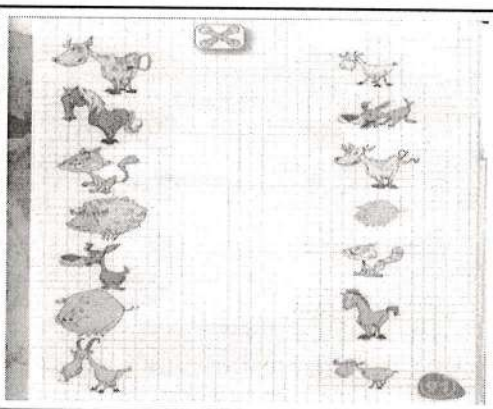
Nastavnik podseća učenike da se u pesmi spominju pilići. To su mladunci, «deca». Pokazuje ilustraciju[6] i daje instrukciju: *Povežite odrasle životinje sa njihovim mladuncima, «decom».* Učenici, po potrebi uz nastavnikovu pomoć, imenuju odrasle životinje i njihove mladunce.	

Tabela 2: Ilustracija odraslih životinja i njihovog mladunčeta (bebe životinje).

Sledeći zadatak pripada tipu «pronađi uljeza». U pitanju je leksička vežba. Nastavnik na unapred pripremljenom materijalu prikazuje nizove, a učenici u svakom nizu otkrivaju uljeza. Treba objasniti zašto ta životinja ne pripada nizu.

štene, mače, pile, ovca
krava, konj, ćurka, pas, mačka
pače, prase, pile, gušče, ćure
konj, ovan, jarac, koza, mačak
koza, mačka, ovca, krava, konj

U sledećem zadatku vežba se odnos hiponimije i hiperonimije. Učenici dobijaju zadatak da klasifikuju životinje prema različitim kriterijumima: *Koje životinje imaju četiri noge? Koje imaju dve noge? Koje imaju perje? Koje imaju dlaku?...* Zadatak je lakši ukoliko postoji vizuelni materijal. Nazivi životinja se svrstavaju u tabele. Moguće ga je raditi po grupama, a može biti i takmičarskog karaktera *Ko će navesti najviše...* Na ovaj se može nadovezati zadatak igrovnog tipa *Pogodi koja je ovo životinja.* Jedan učenik opisuje životinju koju je zamislio, oponaša njen glas... Ostali učenici pogađaju o kojoj životinji je reč. Učenik koji pogodi, opisuje drugu životinju.

U završnom delu časa nastavnik ponovo pušta pesmu. Učenici se podstiču da i oni pevaju.

[6] Ilustracija je preuzeta iz: Dobrić, N. & Maksimović, B. (2005). *Učimo srpski* 1. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.

2.2. PESMA *ŠTA JE NAJVEĆE* – SREDNJI UZRAST – B2 NIVO

Ova je pesma pogodna za obradu sa učenicima koji ovladavaju B nivoom znanja srpskog jezika, sa učenicima viših razreda osnovne škole i srednjoškolcima. Ona može biti osnov za razgovor o temama vezanim za ljubav prema majci (roditeljima, nekoj drugoj veoma bliskoj osobi...), odnosu roditelja i dece... Pogodna je i za bogaćenje rečnika i za raznovrsne gramatičke vežbe (prvenstveno za učenje i uvežbavanje komparativa i superlativa i za ovladavanje tvorbom i pravilnom upotrebom glagola različitog vida).

Šta je najveće	U njega ptice dolete. U njega putevi svrate.	Jedino ako mama u moje oko došeta,
Nebo je nešto beskrajno, duboko i široko, pa ipak, kao od šale, stane u svako oko.	U njega uplove brodovi. Dogegaju se kuće i trgovi. U njega dojure autobusi i dotrče svi moji drugovi.	tad nema mesta za nebo, za ptice, za mora široka, jer mama je veća od neba i veća od celoga sveta.
Jer oko je veće, i veće, i najveće od svega. Veće od grada. Od brega. I veće od moga tate.	Jer oko je kao sva mora. I još jedanput toliko. Njega nikada nije prepešačio niko, ni oplovio niko, ni obleteo niko.	I veća od oba oka. https://antologija.in.rs/sta-je-najvece-miroslav-mika-antic-video-tekst/
U njemu može da živi neznanih svetova bezbroj.		

Tabela 3: Pesma Šta je najveće (srednji uzrast i B2 nivo).

Ovom prilikom opredelile smo se da, polazeći od teksta ove pesme, prikažemo jednu od mogućnosti unapređivanja znanja o glagolskom vidu, tvorbi perfektivnih glagola prefiksacijom i primene glagola odgovarajućeg vida u kontekstu. Zadatak je predviđen nakon obrade pesme, odnosno nakon što su učenici čuli pesmu, razumeli je, usvojili novu leksiku i o njoj se već vodio razgovor. Materijal odgovara nivou B2, što podrazumeva da već poseduju osnovna znanja o postojanju glagolskog vida u srpskom jeziku, sposobnost uočavanja razlike između glagola imperfektivnog i perfektivnog vida frekventnih glagola u tipičnom kontekstu. Osmišljen je tako da postupno, korak po korak, vodi učenike. Predviđeno je da učenici rade samostalno na nastavnom listiću ili pomoću nekog tehničkog sredstva koji omogućava da se radi zadatak po zadatak. Za izradu svakog zadatka određeno je izvesno vreme (2–4 minuta). Uslov za prelazak na sledeći zadatak jeste pravilno urađen prethodni. Zato je neophodna provera/potvrda da je zadatak uspešno urađen. Pored unapređivanja vladanja pravilnom upotrebom glagolskog vida, ovaj materijal ima i funkciju osamostaljivanja učenika pri učenju, razvijanja sposobnosti samostalnog uočavanja, zaključivanja i primene naučenog. Predavačka funkcija nastavnika, u kojoj on prenosi gotove informacije, pri čemu su učenici često pasivni, zamenjuje se funkcijom u kojoj je nastavnik kontrolor ili savetnik pri izradi zadataka.

1) Pažljivo pročitaj sledeće stihove i podvuci reči koje počinju sa *do-*.

U njega ptice dolete.
U njega putevi svrate.
U njega uplove brodovi.
Dogegaju se kuće i trgovi.
U njega dojure autobusi
i dotrče svi moji drugovi.

2) Na linije (u kolonu A) prepiši reči koje si podvukao/podvukla i pored svake (u kolonu B) napiši istu tu reč bez *do-*.

A		B
_____	–	_____
_____	–	_____
_____	–	_____
_____	–	_____

3) Sada imaš dve grupe glagola: A i B. Odaberi jedan od navedenih glagola i napiši ga na linije u odgovarajućem rodu i broju:

Ptice su ceo dan _____ iznad krovova.
Patke su se celo popodne _____ po dvorištu.
Moj pas je dva sata _____ komšijsku mačku.
Na času fizičkog deca su _____ pola sata.

4) Kojoj grupi pripadaju glagoli koje si upotrebio/upotrebila u rečenicama? _____

5) Podvuci u tim rečenicama reči koje odgovaraju na pitanje *Koliko dugo*? Da li i uz glagole iz kolone A možeš upotrebiti reči koje odgovaraju na to pitanje? _____

6) Dopuni rečenice rečima koje nedostaju:

Glagoli iz kolone _____ označavaju radnje koje traju, to su nesvršeni glagoli (imperfektivni). Glagoli iz kolone _____ označavaju radnje čije je trajanje ograničeno na jedan trenutak, to su svršeni glagoli (perfektivni). Glagoli prema trajanju radnje (glagolskom vidu) mogu biti _____ i _____.

7) Glagoli su postali svršeni tako što im je dodat prefiks *do-*. Pronađi u pesmi i druge svršene glagole koji su nastali dodavanjem prefiksa i napiši ih na linije:

u- _____, pre- _____,
o- _____, ob- _____.

8) Pronađi glagole u sledećem tekstu. Nesvršene (imperfektivne) glagole označi jednom bojom, a svršene (perfektivne) nekom drugom bojom.

Marija je celo popodne radila domaći zadatak, ali ga nije do kraja uradila. Napravila je pauzu. Gledala je neki film, ali je zaspala i nije ga odgledala do kraja. Spavala je sve do jutra.

Dopuni rečenice rečima koje nedostaju:

Ceo tekst je napisan u _____ (navedi glagolski oblik). U ovom tekstu ima glagola _____ i _____ vida. Znači da glagolski oblik _____ ne treba izjednačavati s _____ vidom glagola.

9) Dopuni tekst glagolima: *pisati, opisati, dopisivati se, napisati, dopisati, potpisati se, upisati se, prepisati:*

Deca su dobila zadatak da _____ pismo jednom svom drugu ili drugarici. Ana je odlučila da _____ Mariji, svojoj drugarici iz Srbije. One ____ već dve godine _____. Ana se ovog leta preselila u novu kuću pa je rešila da je _____. Pošto zna da Marija voli da čita, odlučila je da iz jedne knjige _____pesmukojajojsejakosvidela.Ana_____ovejeseni_____ i u muzičku školu, pa je na kraju i to _____. _____ sa «Tvoja drugarica Ana iz Švedske».

10) Od glagola *plivati* načini svršene tako što ćeš mu dodati prefikse *do-, od-, pre-, za-, pro-*. Svaki glagol upotrebi u rečenici:

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Tabela 4: Tabela sa deset zadataka za usvajanje i uvežbavanje glagolskog vida.

2.3. Pesma *Vojvodina* – stariji uzrast – C2 nivo

Pesma *Vojvodina* jeste rodoljubiva lirska pesma. Tema, pesničke slike, bogata simbolika čine je pogodnom za odrasle polaznike koji vladaju nivoom C1, tj. za one koji se u datom trenutku nalaze na C2 nivou. Gramatičke strukture u stihovima ove pesme trebalo bi da su na ovom nivou već usvojene, što implicira lakše razumevanje samoga teksta. Isto tako, polaznici na C2 nivou osposobljeni su da razumeju širi opseg dužih i zahtevnijih značenja, da prepoznaju skrivena značenja. Ipak, stihovi obiluju nepoznatim rečima, specifičnom, dijalekatskom leksikom kojom se denotiraju predmeti, pojmovi vezani za ovaj kraj. U tom smislu, upotreba ovog poetskog teksta, polaznicima pruža mogućnost da razumeju karakteristike

iskaza iz regionalnog govora. Dalje, s obzirom na to da se u pesmi, uslovljeno osnovnom temom – ljubav prema svom kraju, dočarava krajolik, ali i način života, peva se o nacionalnoj i verskoj strukturi stanovništva, njihovim običajima, ona predstavlja i odličan osnov, predložak za upoznavanje polaznika sa kulturološkim specifičnostima. Usvajanje stranog jezika uključuje i pronicanje u opšte kulturne modele jedne zajednice – komunikativna kompetencija u centar mora staviti i kulturu (Perišić Arsić, 2018: 96). U poetskim tekstovima ogleda se prožimanje kulture i jezika, i uticaj kulture na jezik. Stoga, kako R. Dragićević s pravom ističe, uvođenjem ovakvih i sličnih sadržaja (frazeologizmi, izreke, poslovice, ali i sadržaji iz savremene kulture – replike iz filmova, reklame, popularne pesme) u nastavu srpskog jezika kao drugog moguće je približiti posebnosti srpskog jezika uslovljene specifičnostima nacionalne kulture (2011: 83). Podjednako je važna i donekle druga perspektiva – na osnovu tekstova ovoga tipa polaznici se upoznaju sa kulturom i tradicijom srpskog naroda (Spasić & Novaković, 2024: 77). Obrada pesme *Vojvodina* pruža mogućnost da polaznici upoznaju kulturnu baštinu, običaje, stil života (Perišić Arsić, 2018: 96) na ovim prostorima. Ovo, naravno, osim toga što polaznicima omogućuje da bolje upoznaju i razumeju izvorne govornike srpskog jezika, unapređuje njihovu lingvističku kompetenciju s obzirom na to da kulturne posebnosti, specifičnosti dobijaju svoj jezički izraz (Perišić Arsić, 2018: 96).

Kao pripremu za čas na kojem se obrađuje poema *Vojvodina*, polaznici su prethodno dobili zadatke kako bi se upoznali sa autorom stihova, ali i sa Vojvodinom, kao osnovnim motivom u njima. Podeljeni su u dve grupe. Jedna je grupa imala zadatak da pripremi referat o životu i stvaralaštvu Miroslava Mike Antića, a druga da pripremi referat o Vojvodini. Dobili su i smernice za izradu referata – referat o Miroslavu Antiću: vreme i mesto rođenja i smrti, raznovrsnost umetničkog stvaralaštva, geografski i kulturni kontekst života i rada, lična obeležja; referat o Vojvodini: geografski položaj, prirodna bogatsva i životinjski svet, tipovi naselja, nacionalna i verska kultura. Predviđeno je da svaki referat traje 5-7 minuta. Pre početka časa nastavnik postavlja fotografije (v. Prilog 1) – Miroslava Mike Antića i Vojvodine. Dok ulaze u učionicu, učenici razgedaju slike, a u pozadini se čuje instrumentalna muzika (Janika Balaž i orkestar – splet instrumentala *Kad zaigra srce u primaša*). Na osnovu činjenica iznetih u referatima učenici dobijaju potreban kontekst koji omogućuje da dožive stihove pesme *Vojvodina*. Već u uvodnom delu časa uključene su različite vrste umetnosti, što doprinosi tome da se učenici prepuste materijalu, da ih on prožme, a cilj nije memorisanje već globalno razumevanje i emotivni doživljaj. Potom, učenici slušaju tekst.[7]

[7] Izvor: https://www.youtube.com/watch?v=5Wg0mpyfkNs&ab_channel=MiroslavMikaAnti%eC4%87.

Vojvodina (odlomci) Volim je od štala do neba i od blata do pšenice. Toplu od ciganskih gudala i blagdanskih očenaša. Vršidbenu i zadušničku, smeđu kao devojačke pletenice. Tu zemlju čardaša, čaša i bezemljaša. ... Volim je, jer svi smo široki i obični kao ova ravnica, jer smo i veliki i prokleti na ovim zelenim travama. I milioni rumenih suludih zvezdanih ptica večito će lepršati nad našim umornim glavama. ... Muču steoni vinogradi. Peni se jesen u kacama. Rđaju po bespućima vetrovi sa kutnjacima masnim od slanine. ... Širok Dunav. Široke pustare. Široko garavo oko.	Od svetog Čarnojevića do svetog skeledžije na Tisi, Oče naš u opancima, u katancima i lancima, Oče naš iže jesi i iže nisi. ... I volim je prosjačku, pred crkvama, nedeljama, u ritama. I svatovsku, astragansku, neucveljenu bolovima. I Vojvodinu vašarsku i harmonikašku. Čas raspusnu, čas pitomu. I birtijašku što osvanjiva štucajući pod stolovima. ... Lete nad Fruškom gorom, nad tornjevima, nad đermovima nakolmovani paorski anđeli bez krila i oreola. Lete do zvezda i vraćaju se sa zvezda lepi, mrtvi i šašavi, sa ufitiljenim brkovima, u gaćama od šest pola.	Jao ravnico! Jao česnico! Jao vodo i travo! Jao sve moje drveno od krstova i krvavo, i prljavo, i pravo. Jao žuto od snopova, od mrtvaca, od sunca i od sveća! I jao šareno od vina, od violina, od sukanja i cveća. ... Volim te što si prosta, sirova, divlja tako, i tako mnogo luda! Volim te. Volim. Oprosti. Od ponosa i stida, od đinđuva i vaški, ti, ljuljaško i rako, žut zubat smeh ne skrivaj! Pevaj pijano racki, madžarski, totski, vlaški, rusinski, bunjevački i lički preko dalekih njiva. https://www.ravnoplov.rs/vojvodina-miroslav-mika-antic/

Tabela 5: Odlomci poeme Vojvodina Miroslava Mike Antića.

Pesma, kako je ranije istaknuto, obiluje nepoznatim rečima, tako da učenici sigurno nisu razumeli mnoge njene delove, što i nije cilj nakon prvog slušanja. Zbog toga razgovor se vodi o opštim utiscima o pesmi:

Kakvo raspoloženje u vama izaziva ova pesma? Kakva su pesnikova osećanja prema Vojvodini? Koje se reči ponavljaju u pesmi? Kakvu Vojvodinu voli pesnik? Koja sve njena lica voli? Kakav utisak na vas ostavlja uzvik: Jao? Šta on govori o pesnikovim osećanjima? Odaberite jednu reč koja bi, po vašem mišljenju, najviše odgovara ovoj pesmi.

Učenici predlažu reči koje nastavnik ispisuje na tablu i traži da se obrazlože, na primer: *ljubav, tuga, sreća, razdraganost, melanholija, seta, siromaštvo, bogatstvo, jednoličnost, raznovrsnost, šarenilo, suprotnosti...* Oni se na ovaj način pripremaju za detaljnije razumevanje i analizu pesme.

U narednoj fazi očekuje se samostalan rad učenika. Pred sobom imaju odlomke pesme i tekst sa objašnjenjima nepoznatih reči (v. Prilog 2).[8] Lekseme se navode redom kojim se pojavljuju u pesmi – to omogućuje učenicima da ih lakše pronađu u tekstu, te posledično brže čitanje stihova. Tekst čitaju u sebi, a priloženi rečnik im pomaže u detaljnijem razumevanju pesme. Ova faza traje dok većina učenika ne kaže da je spremna za razgovor.

Nakon što učenici pročitaju pesmu, može se započeti detaljniji razgovor o njoj, sagledavanje njenih elemenata iz različitih perspektiva. U ovoj fazi od učenika se očekuje i upotreba novih, do tada nepoznatih reči. Razgovor može započeti uočavanjem i izdvajanjem suprotnosti, kontrasta kojima pesnik objedinjuje Vojvodinu.

Kako učenici pronalaze kontraste, tako ih nastavnik ispisuje na tabli:

Vojvodina u kontrastima:

blato	–	*pšenica*
ciganska gudala	–	*blagdanski očenaši*
vršidba	–	*zadušnice*
Čarnojević	–	*skeledžija*
rite	–	*astragan*
raspusna	–	*pitoma*
ponos	–	*stid*
vaške	–	*dinđuve*
ljuljaška	–	*raka*

Razgovor se vodi o svakom pojedinačnom kontrastnom paru, o tome šta oni simbolizuju. Pružaju se smernice za razgovor tako što se formulišu tri osnovna para koji denotiraju pojmove koje simbolizuju kontrastni parovi: siromaštvo – bogatstvo (BLATO:PŠENICA; RITE:ASTRAGAN i sl.); tuga – radost (RAKA:LJULJAŠKA i sl.); prošlost – sadašnjost (ČARNOJEVIĆ:SKELEDŽIJA i sl.).

Razgovor se dalje vodi o tome na koja sve čula pesma deluje. S tim ciljem, ali i šire kako bi im se približili osnovni motivi u pesmi, nastavnik pokazuje slike Vojvodine, vezane za različite tipove njenih osobenosti:

Prostor: *ravnica, njive, nebo, reke, vinogradi, Fruška gora....*

Boje:

smeđa (oranica, zemlja, njiva, blato, devojačke pletenice, drveni krstovi...)

plava (reka, nebo)

zelena (trava)

crna (oko)

žuta (snopovi žita, sunce, sveće, mrtvaci, zubi...)

šareno (suknje, cveće...)

[8] Prilikom određivanja značenja reči konsultovan je RSJ (1967-1976).

Objekti i predmeti: *štale, oltar, crkve, tornjevi, đermovi....*

Zvuci Vojvodine: *molitve, čardaš, harmonika, violine, narodne pesme (srpske, mađarske, slovačke, rumunske, ličke, bunjevačke, ciganske...), vetar*

Ukusi Vojvodine: *slanina, grožđe, vino, česnica.*

Čas se privodi kraju povezivanjem fotografija sa sadržajem obrađene pesme, uz slušanje muzike različitih naroda Vojvodine. Polaznici razgovaraju o fotografijama i na taj način proširuju svoje znanje o geografskim, kulturološkim i istorijskim specifičnostima Vojvodine.

3. Zaključak

Metodika nastave jezika kao drugog (nematernjeg, stranog ili zavičajnog) jezika suočava se s mnogim izazovima – neujednačenost u pogledu tipoloških i genetskih svojstava prvog jezika učenika, njihov različit uzrast i nejednak nivo vladanja jezikom. S obzirom na navedeno, te na posebnost jezika književnih tekstova (zasnovanu na njegovoj estetskoj (poetskoj) funkciji), u literaturi se nailazi na stav da tekstove ovoga tipa treba izostaviti iz nastave stranog jezika. Argumenti koji se navode tiču se elemenata koji otežavaju recepciju i razumevanje književnih (poetskih) tekstova, Naime, oni jezikom, stilom i kulturno specifičnim svojstvima mogu biti teško razumljivi i nepristupačni, te kao takvi, ne doprinose razvoju ni jezičke, ni komunikativne kompetencije učenika. U ovom radu, međutim, polazimo od stava da književne tekstove (pa i poetske), s obzirom na to da svi ranije istaknuti problemi mogu biti uspešno prevaziđeni pažljivim izborom adekvatnog književnog materijala, treba uvoditi u nastavu stranog jezika jer mogu imati raznovrsnu funkciju u ovladavanju jezikom i kulturnim specifičnostima. Da je ovakvo polazište opravdano, potvrđujemo navođenjem nekih mogućnosti obrade pesama Miroslava Mike Antića u nastavi srpskog jezika kao drugog, na različitim uzrastima i na različitim nivoima poznavanja srpskog jezika. Iz celokupnog stvaralačkog opusa ovog autora odabrane su tri pesme koje su poslužile kao predložak za osmišljavanje raznovrsnih vežbi i zadataka za razvijanje leksičke i gramatičke kompetencije učenika, te upoznavanje s kulturološkim elementima. Na osnovu odabranih stihova osmišljeni su raznovrsne leksičke i gramatičke vežbe (tekst pesme *Nezgoda* koristimo kao predložak za usvajanje novih reči iz tematske klase *domaće životinje i njihovi mladunci*; stihovi pesme *Šta je najveće?* predstavljaju, između ostalog, osnovu za vežbe za ovladavanje građenjem i pravilnom upotrebom glagola različitog vida) i za upoznavanje kulturoloških specifičnosti (u poemi *Vojvodina* pesnik dočarava krajolik, ali i način života, nacionalnu i versku strukturu stanovništva, njihove običaje, što pruža mogućnost strancima da proniknu u kulturne modele zajednice). Predloženi postupci pokazuju da poetski tekstovi mogu poslužiti kao predložak za razvijanje svih jezičkih veština i upoznavanje s kulturnim kodom zajednice čiji jezik se usvaja, te da bi mogli, i trebalo bi, biti uključeni u nastavu srpskog jezika kao drugog već od početnih nivoa učenja jezika. Pristup književnom delu može biti različit, te se predložene aktivnosti mogu varirati u skladu s mogućnostima i interesovanjima učenika.

Literatura

Dragićević, R. (2011). Lingvokulturološki pristup u nastavi srpskog jezika kao stranog. In V. Krajišnik (Ed.), *Srpski kao strani jezik u teoriji i praksi: Tematski zbornik radova 2* (pp. 81-93). Univerzitet u Beogradu, Filološki fakultet, Centar za srpski kao strani jezik. [štampano ćirilicom].

Janjić, M. (2018). *Metodika nastave srpskog kao zavičajnog jezika.* Akademska srpska asocijacija. [štampano ćirilicom].

Matrusova, A. (2016). Pesme u nastavi srpskog kao stranog jezika. In V. Krajišnik (Ed.), *Srpski kao strani jezik u teoriji i praksi: Tematski zbornik radova 3* (pp. 379-385). Univerzitet u Beogradu, Filološki fakultet, Centar za srpski kao strani jezik. [štampano ćirilicom].

Mrkalj, Z. (2011). Razumevanje pročitanog. In V. Krajišnik (Ed.), *Srpski kao strani jezik u teoriji i praksi: Tematski zbornik radova 2* (pp. 7-18). Univerzitet u Beogradu, Filološki fakultet, Centar za srpski kao strani jezik. [štampano ćirilicom].

Mrkalj, Z. (2016). Korišćenje različitih tipova tekstova u nastavi srpskog kao stranog. In V. Krajišnik (Ed.), *Srpski kao strani jezik u teoriji i praksi: Tematski zbornik radova 3* (pp. 357-377). Univerzitet u Beogradu, Filološki fakultet, Centar za srpski kao strani jezik. [štampano ćirilicom].

Nestorović, Z. (2016). Književni tekstovi u nastavi srpskog kao stranog (primeri obrade). In V. Krajišnik (Ed.), *Srpski kao strani jezik u teoriji i praksi: Tematski zbornik radova 3* (pp. 347-355). Univerzitet u Beogradu, Filološki fakultet, Centar za srpski kao strani jezik. [štampano ćirilicom].

Novaković, A., & Božić, M. (2023). Upotreba književnog teksta u nastavi srpskog kao stranog jezika (primer obrade). In V. Krajišnik (Ed.), *Srpski kao strani jezik u teoriji i praksi: Tematski zbornik radova 5* (pp. 359-372). Univerzitet u Beogradu, Filološki fakultet, Centar za srpski kao strani jezik. [štampano ćirilicom].

Panajotović, A., Parezanović, T., & Ćuk, M. (2022). Upotreba književnih sadržaja u nastavi stranih jezika. *Reči: Časopis za jezik, književnost i kulturu, 14*(15), 11-23.

Perišić Arsić, O. (2018). Različiti aspekti kulture u udžbenicima srpskog jezika kao stranog. In I. Živančević-Sekeruš (Ed.), *Deveti međunarodni interdisciplinarni simpozijum. Susret kultura* (pp. 95-105). Filozofski fakultet u Novom Sadu.

Perišić, J. (2016). Upotreba književnog teksta u nastavi (srpskog kao stranog) jezika. *Metodički vidici, 7*, 255-276. [štampano ćirilicom].

Perišić, J. (2017). Autentičnost tekstova u nastavi srpskog kao stranog jezika na višim nivoima učenja. *Metodički vidici, 8*, 233-249. [štampano ćirilicom].

Redli, J. (2011). Upotreba autentičnih pesama u nastavi srpskog jezika kao stranog. In D. Točanac & S. Gudurić (Eds.), *Primenjena lingvistika danas – između teorije i prakse* (pp. 305-316). Društvo za primenjenu lingvistiku Srbije, Filozofski fakultet u Novom Sadu, Filološki fakultet u Beogradu. [štampano ćirilicom].

Redli, J. (2023). Funkcionalni pristup tekstovima u nastavi srpskog kao nematernjeg jezika na naprednom nivou postignuća. *Metodički vidici, 14*(2), 75-94. [štampano ćirilicom].

RSJ. (1967-1976). *Rečnik srpskohrvatskog književnog i narodnog jezika* (Vols. 1-6). Matica srpska; Matica hrvatska. [štampano ćirilicom].

Spasić, N., & Novaković, A. (2024). Mesto i funkcija pesama u nastavi srpskog kao stranog jezika. *Filolog, 15*, 64-83. [štampano ćirilicom].

Stamenković, S. (2020). Književnost u nastavi srpskog kao stranog jezika. In V. Krajišnik (Ed.), *Srpski kao strani jezik u teoriji i praksi IV* (pp. 501-509). Univerzitet u Beogradu, Filološki fakultet, Centar za srpski kao strani jezik. [štampano ćirilicom].

Stojanović Frechette, O. (2020). Kulturna istorija kroz istoriju popularne muzike. In V. Krajišnik (Ed.), *Srpski kao strani jezik u teoriji i praksi IV* (pp. 541-552). Univerzitet u Beogradu, Filološki fakultet, Centar za srpski kao strani jezik. [štampano ćirilicom].

Tomić, A., & Litričin Dunić, D. (2020). Književni tekstovi kao izvor kulturoloških sadržaja u nastavi srpskog jezika kao stranog. In V. Krajišnik (Ed.), *Srpski kao strani jezik u teoriji i praksi IV* (pp. 523-530). Univerzitet u Beogradu, Filološki fakultet, Centar za srpski kao strani jezik. [štampano ćirilicom].

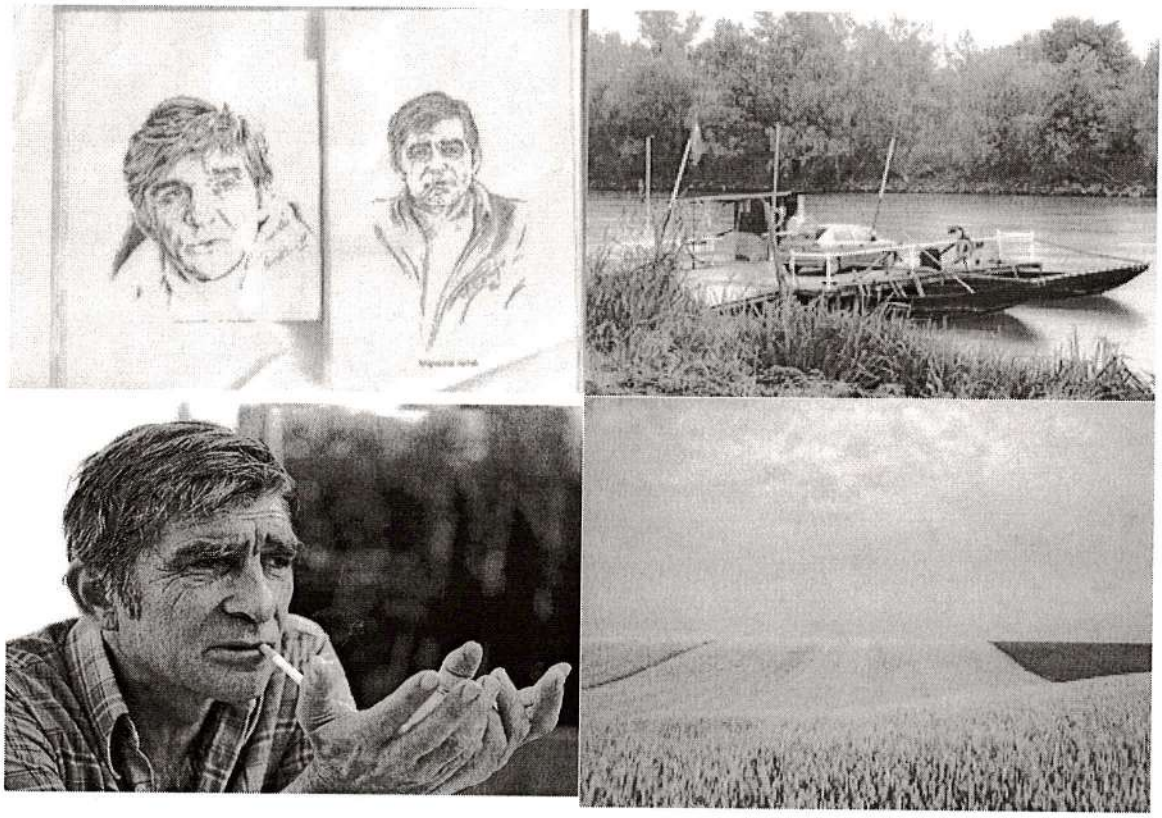
Tomić, A. (2023). Korelacijsko tumačenje poezije u nastavi srpskog kao stranog jezika na primeru Sveti Sava Vojislava Ilića. In V. Krajišnik (Ed.), *Srpski kao strani jezik u teoriji i praksi: Tematski zbornik radova 5* (pp. 349-358). Univerzitet u Beogradu, Filološki fakultet, Centar za srpski kao strani jezik. [štampano ćirilicom].

Turanjanin Nikolopulos, B. (2020). Književni tekst u nastavi srpskog kao stranog jezika. In V. Krajišnik (Ed.), *Srpski kao strani jezik u teoriji i praksi IV* (pp. 511-521). Univerzitet u Beogradu, Filološki fakultet, Centar za srpski kao strani jezik. [štampano ćirilicom].

ZEO. (2003). *Zajednički evropski okvir za žive jezike: Učenje, nastava, ocenjivanje* (D. Bogojević, N. Živković, B. Ilić, G. Terzić, & B. Vujačić, Trans.). Ministarstvo prosvjete i nauke.

Zvekić-Dušanović, D. (2024). Književni tekst u nastavi srpskog kao nematernjeg jezika. In R. Dragićević (Ed.), *Savremeno proučavanje srpskog jezika i književnosti i drugih slovenskih jezika i književnosti kao maternjih, inoslovenskih i stranih* (pp. 559-569). Savez slavističkih društava Srbije. [štampano ćirilicom].

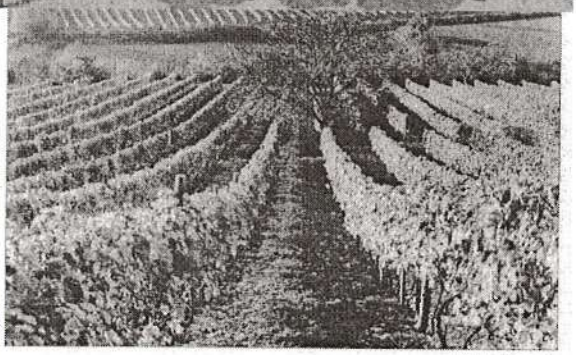
PRILOG 1: FOTOGROGRAFIJE UZ OBRADU PESME VOJVODINA.

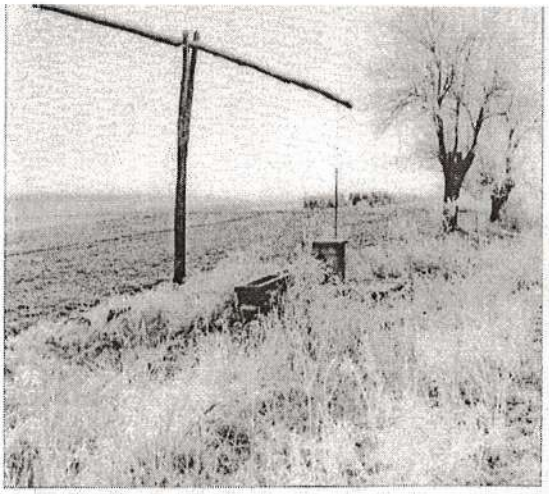

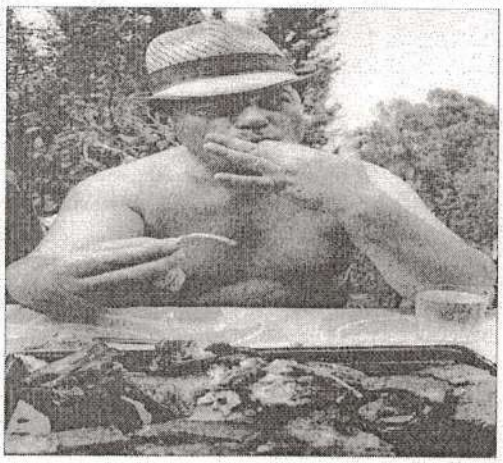

Plandište vinogradi u gustoj zasadevini
rodi vedro, sik i kolo, i pesmica veko vesela menema...

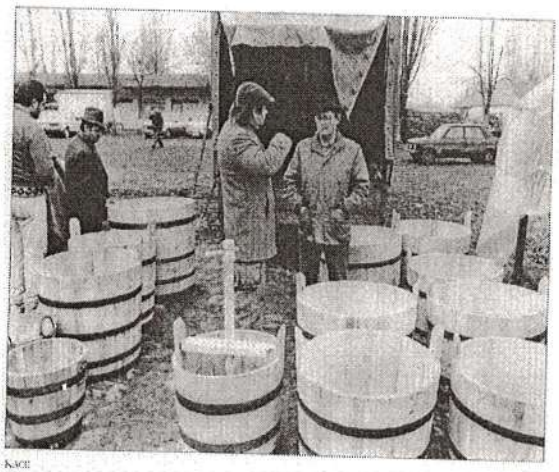
Dvema
U sedlu Kende, 1961.

Bunara u alaru tek će probiše dvanes metara ždrelu usnu

Ozima
Kanda, 1960.

Vec pasle „upijer" kolaska ima, ja pevame slasna,
a kad ga jas ržuke špricevam,
bliš devastruka — „pedmiguam":
bolje od bila kojeje domaćinas

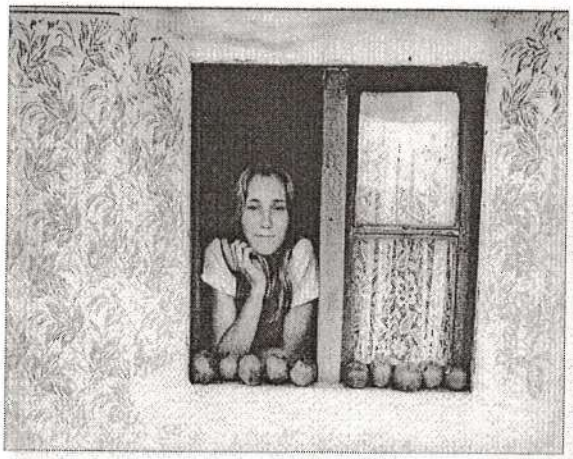
KAĆE
1991

Bez kace nema vajona ni prseha na rasolu,
ni vrsa ni kiselo kupusa — a kako bez svega toga provjetiti zjenat...

BISKA
Ulcinj, 1992

„Ej, kad sam bio mlad, ni' mi trebalo ni sunca,
ta, bas nacuta sam bio najprvlji,
a sad brez šubare — nikud!..."

RUMENA KO JABUKA
U Barbin Potoku, 1992.

A s lebenge pendžera zaista se vidi sva prednja avlija,
samo što u njoj njenog osmeha nije...

PRILOG 2: OBJAŠNJENJE NEPOZNATIH REČI U PESMI VOJVODINA.

štala, ž.r. – seoska zgrada za stoku (obično za konje i goveda)

gudalo, s.r. – štap kojim se svira na gudačkim instrumentima

blagdanski, blagdanska, blagdansko – koji se odnosi na blagdan, praznični, svečan

Očenaš – osnovna hrišćanska molitva Bogu (prema rečima «Oče naš» kojima ta molitva započinje)

vršidbeni, vršidbena, vršidbeno – koji se odnosi na vršidbu

vršidba, ž.r. – vršenje žita, izdvajanje zrnja od zrelog žitnog klasja

zadušnički, zadušnička, zadušničko – koji se odnosi na zadušnice

zadušnice, ž.r. – dan posvećen uspomeni na mrtve

čardaš, m.r. – mađarski narodni ples brzih, temperamentnih pokreta

bezemljaš, m.r. – onaj koji nema svoje zemlje za obradu

steoni, steona, steono – koja nosi tele, bremenita (o kravi)

kaca, ž.r. – okrugli drveni sud opasan obručima, otvoren s gornje strane

rđati, rđam – prekrivati se rđom, oksidisati

kutnjaci, m.r. – zubi smešteni u zadnjem delu vilice

pustara, ž.r. – nenaseljena i neobrađena prostrana travnata ravnica

garav, garava, garavo – koji je boje gara, crn, taman

Čarnojević – Arsenije III Čarnojević, srpski patrijarh koji je krajem XVII veka predvodio seobu Srba preko Dunava na teritoriju Vojvodine, tadašnju Ugarsku

skeledžija, m.r. – skelar, onaj koji prevozi skelom

skela, ž.r. – splav ili lađa koja se kreće duž jakog užeta, služi za prevoz ljudi, tereta, vozila

opanak, m.r. – seljačka laka plitka obuća, obično od isprepletenih kožnih kaiševa i povinutim vrhom

iže – u molitvi: Oče naš iže jesi na nebesjah – Oče naš koji jesi na nebesima

prosjački, prosjačka, prosjačko – koji odaje siromaštvo, bedu

rita, ž.r. – pocepan komad odeće, dronjak, krpa; poderana odeća, prnja

astraganski, astraganska, astragansko – koji je od astragana, skupocenog krzna od runa mladih jaganjaca astrahanske ovce

neucveljen, neucveljena, neucveljeno – koji nije ucveljen, koji nije ožalošćen, rastužen

vašar, m.r. – skup velikog broja prodavaca i kupaca u nekom mestu koji se održava povremeno u određene dane u godini, sajam

harmonika, ž.r. – muzički instrument koji se sastoji od klavijature s dirkama s desne strane i tastature s dugmadima s leve strane povezanih mehom u sredini

raspustan, raspusna, raspusno – koji sebi dozvoljava preteranu slobodu, raskalašan

birtijaški, birtijaška, birtijaško – kafanski

toranj, m.r. – kula ili drugo visoko srazmerno usko zdanje

đeram, m.r. – primitivan uređaj za vađenje vode iz bunara

nakolmovan, nakolmovana, nakolmovano – uvijen u kovrdže, lokne

paorski, paorska, paorsko – seljački

oreol, m.r. – svetao, zlatni kružni pojas oko glave kao simbol sveca

ufitiljen, ufitiljena, ufitiljeno – uvrnut, uvijen kao fitilj

fitilj, m.r. – pamučna vrpca, traka u petrolejskoj lampi, sveći

pola, ž.r. – (ovde) širina kakve tkanine;

«gaće od šest pola» – široke bele pantalone, deo vojvođanske muške nošnje
česnica, ž.r. – pogača ili pita koja se mesi za Božić
snop, m.r. – povezani skup stabljika požnjevenog žita
prost, prosta, prosto – jednostavan; razumljiv; prirodan
sirov, sirova, sirovo – (ovde) grub, surov
đinđuva, ž.r. – veštački biser, manje vredan nakit, bižuterija
vaška, ž.r. – vrsta insekata koji žive kao paraziti na čoveku i životinjama sišući im krv
raka, ž.r. – grob
Rac, m.r. – stariji, nekad pogrdni, mađarski naziv za Srbina
Tot, m.r. – mađarski pogrdni naziv za Slovaka
Vlah, m.r. – (ovde) pripadnik rumunske nacionalne manjine u severoistočnoj Srbiji
Lika, ž.r. – predeo u jugozapadnoj Hrvatskoj